

## **GLOSSARI DE TERMES EMPRATS A L'EQUIP D'ASSESSORAMENT TÈCNIC EN L'ÀMBIT DE FAMÍLIA (EATAF)**

**AFERRAMENT:** és el vincle afectiu que el nadó estableix amb les persones que s'ocupen d'ell, que cobreixen les seves necessitats bàsiques, el cuiden i li donen seguretat emocional. Es tracta d'un concepte universal i transversal a totes les cultures i cabdal per assegurar la supervivència de l'espècie humana.

**ALIANÇA PARENTAL:** implicació significativa d'ambdós progenitors en la criança dels fills. Suposa un vincle relacional amb l'altre progenitor i exigeix un seguit d'interaccions. Així doncs, es negocia i redefineix constantment i esdevé un conjunt d'acords respecte de les formes de relacionar-se entre els adults i respecte dels rols i les funcions de cadascun vers els fills. L'aliança parental suposa una identitat relacional com a co-progenitors. Així doncs, no és el mateix "ser pare", que formar part d'un rol de "pare". En termes pràctics, l'aliança parental aporta un plus en l'esfera afectiva dels progenitors: és estar content que el nen s'estimi l'altre llinatge i l'altre progenitor. És compartir entre pares el plaer de les bones coses que viu el fill i les preocupacions. És confiar en la bona intenció de l'altre progenitor i de l'altre llinatge. És sentir-se valorat com a pare o mare per l'altre progenitor i el seu llinatge.

**ANSIETAT DAVANT L'ESTRANY:** quasi bé tots els nadons, entre els 6 i els 8 mesos d'edat, passen per la "crisi dels estranys". Aquest procés es caracteritza, fonamentalment, per la por i la inseguretat front persones i situacions desconegudes. És un rebuig natural, que obeeix a una percepció que l'infant desenvolupa que hi ha un món aliè als seus cuidadors, i això l'espanta. L'infant rebutja amb plor i rebequeries tot allò que suposa una novetat a la seva vida. Aquesta crisi és transitòria i posteriorment cedeix. Alhora, els adults cuidadors poden ajudar el seu nadó a superar aquesta por progressivament.

**ANSIETAT o ANGOIXA DE SEPARACIÓ:** ansietat que produeix en el nadó/infant la separació física respecte de les seves figures d'aferrament. És un procés habitual del desenvolupament evolutiu "normal" del nen. Té caràcter universal, apareix a partir dels 6 a 8 mesos d'edat i té un alt valor adaptatiu.

A partir dels 2-3 anys, en un desenvolupament normal, tendeix a disminuir significativament l'angoixa per separació. L'absència del "cuidador o figura de vinculació principal" es fa més tolerable a mida que la representació mental d'aquesta figura es fa més estable en l'imaginari del nadó.

**CAPITAL SOCIAL:** benefici que un infant o adolescent obté dels recursos socials i psicològics de què disposa en un entorn de vida, comunitat o família en particular, especialment en les relacions més significatives per al nen. S'obté de pares, família extensa, germans, parells, professors, entrenadors, etc. i s'acumula en forma de models positius, confiança, valors, recursos financers, compromís, instrucció, disciplina i

amistat. Alguns entorns de vida seran més rics que altres en la profunditat i l'amplitud del capital social disponible. Quan els recursos psicosocials associats a aquell progenitor i llur entorn són un perjudici per als fills o creen un risc de dany, parlem de l'existència d'un capital social negatiu.

**COMPETÈNCIES PARENTALS:** conjunt de coneixements, actituds, aptituds, sentiments, habilitats, estratègies i capacitats necessàries per l'exercici adequat de les tasques i responsabilitats que requereix la parentalitat positiva. Aquest exercici requereix el suficient compromís i implicació amb les tasques de cria com per garantir els drets i satisfer les necessitats evolutives i educatives d'infants i adolescents, de forma adaptativa i ajustada al context sociocultural.

Una altra manera de dir-ho és la capacitat que permet als pares i mares afrontar de manera flexible i adaptativa la tasca vital de ser pare o mare, en consonància amb les necessitats dels fills i els estàndards socialment admesos, i aprofitant les oportunitats que ofereixen els contextos de desenvolupament en que està immersa la família.

Exemples d'aquestes competències són: la capacitat per identificar les necessitats dels fills, l'escolta activa, l'estimulació en l'aprenentatge i l'autonomia personal, l'acompanyament emocional, o la capacitat per establir límits i normes, entre moltes altres.

**COMUNICACIÓ DISFUNCIONAL:** terme oposat al de "comunicació funcional", en el sentit que la informació significativa no s'intercanvia de forma congruent i eficaç entre dues persones.

**COMUNICACIÓ FUNCIONAL:** comunicació que permet que dues persones intercanviïn informació significativa d'una forma congruent i eficaç, de manera que ambdues es fan coneixedores del missatge i la informació relacionada.

**CONDUCTA DISRUPTIVA:** pautes de conducta inapropiades dels infants, que molesten o interrompen la convivència. Exemples de conductes disruptives podrien ser no parar quiet, resistir-se a les normes, barallar-se, no cooperar, etc. Aquest tipus de conductes solen aparèixer en infants que pretenen cridar l'atenció dels seus companys o de l'adult referent. Es poden observar els primers comportaments disruptius en infants amb edats compreses entre 1-3 anys. Solen prendre la forma d'enrabiades, i pretenen mostrar insatisfacció i desil·lusió temporal.

**CONFLICTE DE LLEIALTATS:** conflicte psicoemocional que desenvolupen els infants i/o adolescents, que consisteix a suposar que la lleialtat cap a un dels pares implica la deslleialtat cap a l'altre. Aquest conflicte genera un impacte negatiu en els infants i adolescents, els quals poden presentar por a perdre l'afecte de l'adult referent, tensió emocional, sentiments de culpa i ansietat, confusió, frustració, rebel·lia, inconformisme... Aquests NNA sovint oculten i no expressen els seus sentiments i

adopten un mecanisme de defensa que consisteix en el desdoblament: quan estan amb un progenitor o família es converteixen en una persona i pensen d'una forma, i quan estan amb l'altre nucli familiar, pensen i actuen d'una manera diferent, amagant com són i se senten realment, amb l'objectiu de no fallar els pares.

**CONFLICTE INTERPARENTAL:** concepte ampli, que pot incloure des de la manca de cooperació entre els progenitors, a un patró de relació amb interaccions violentes, una trajectòria de litigis judicials reiterats, una dinàmica de conflicte al llarg de la història de la família, etc. En aquest sentit, la forma en què s'expressa el conflicte, la freqüència i la durada de la situació, el contingut i els mecanismes de resolució, són aspectes a tenir en compte a l'hora de definir aquest constructe. Per tant, s'ha de tenir en compte les diverses característiques:

- intensitat: agressions verbals i físiques, grau d'afectivitat negativa expressada
- contingut: relacionat amb l'esfera parental i de criança, amb l'esfera de la relació entre els progenitors o amb totes dues esferes
- la durada del conflicte
- nivell de resolució i mecanismes emprats: ajuda professional especialitzada, instància judicial, cossos de seguretat, etc.

Així doncs, els efectes més negatius provenen de conflictes intensos, ja sigui relacionats amb la criança o amb l'esfera conjugal-de parella, perllongats en el temps i freqüentment no resolts.

**CRISI DE L'OPOSICIÓ:** fa referència a una actitud predominant en l'infant de protesta o negació davant allò que se li diu o es pretén que faci. Pot aparèixer de forma gradual o brusquement, a partir dels 3 anys d'edat. Té un clar significat d'afirmació de la pròpia independència i, des d'aquest punt de vista, és adaptatiu i forma part del desenvolupament normal dels infants.

**CUIDADOR PRINCIPAL o PRIMARI:** figura d'aferrament per qui l'infant sent preferència i que sol ser aquell referent principal que roman major temps dedicat a la cura del nadó. Té a veure, doncs, amb un contacte continu amb el nadó, el cobriment de les seves necessitats i la sensibilitat vers les seves demandes.

**FAMÍLIA EN CONFLICTE:** expressió anàloga a "conflicte interparental"

**FASE DE NEGATIVISME:** expressió anàloga a "crisi de l'oposició".

**FIGURES D'AFERRAMENT:** persones que s'ocupen de forma habitual d'un nadó, que cobreixen les seves necessitats bàsiques, el cuiden i li donen seguretat emocional, i amb les que el bebè estableix un vincle afectiu. Generalment són els progenitors.

**FILTRE PARENTAL (GATEKEEPING):** conjunt de creences, conductes i actituds que té un progenitor respecte de la relació del fill o filla amb l'altre progenitor. El tipus o naturalesa d'aquest filtre fa que el progenitor exerceixi una funció facilitadora o inhibidora en la relació del fill amb l'altre progenitor, podent influir en la quantitat de temps que passen junts, la qualitat de la seva relació i la implicació global de l'altre progenitor.

Aquest filtre pot ser facilitador o restrictiu i, tant en un sentit com en un altre, això pot ser adaptatiu o desadaptatiu per als fills, en funció de si estimula i dona suport al seu sentit de seguretat i benestar o no.

**FUNCIÓ SIMBÒLICA:** en la teoria Piagetiana, es refereix a la capacitat de formar i emprar símbols mentals, a fi de representar allò que no està present en un moment determinat. La funció simbòlica permet a l'infant començar a alliberar-se de "l'aquí i ara". Així, l'infant construeix imatges mentals, pot desenvolupar la imitació diferida, establir joc simbòlic ("fer veure que"), dibuixar i adquirir el llenguatge. Aquesta funció apareix en el curs del segon any de vida

**MATERNOFILIAL:** que té a veure amb la relació entre una mare i el seu fill.

**NNA:** sigles per referir-se als nens, nenes i adolescents.

**PARENTALITAT POSITIVA:** seguint les recomanacions del Consell d'Europa (2006), s'entén com el conjunt de conductes parentals que procuren el benestar dels infants i el seu desenvolupament integral, des d'una perspectiva de cura, afecte, protecció, enriquiment i seguretat personal, de no violència, que proporciona reconeixement personal i l'orientació necessària que aporta l'establiment de límits al seu comportament, amb l'objectiu de possibilitar el ple desenvolupament de l'infant en l'àmbit familiar, acadèmic, amb els amics i en l'entorn social i comunitari.

**PARENTOFILIAL:** que té a veure amb la relació entre els progenitors (pares i mares) i el seu fill.

**PATERNOFILIAL:** que té a veure amb la relació entre un pare (home) i el seu fill.

**PERMANÈNCIA DE L'OBJECTE:** el sentit de la permanència d'objecte és una de les fites evolutives més importants i visibles en el desenvolupament psicomotriu del nadó. Aquest, pren consciència que els objectes existeixen fins i tot quan no estan en el seu camp de visió i, consegüentment, no els pot veure. Aquesta capacitat mental es desenvolupa de manera gradual i adquireix el seu punt de major complexitat cap a l'any i mig-dos anys, tot i que el nadó en dona signes molt abans (des dels 7 mesos, segons el psicòleg infantil Piaget).

**RESPONSABILITAT PARENTAL COMPARTIDA:** sistema d'organització familiar que implica i garanteix la participació significativa d'ambdós progenitors en la criança i

l'educació dels fills. La responsabilitat parental compartida seria anàloga al terme més conegut de "custòdia compartida".

L'organització del sistema de relacions entre els fills i els progenitors no ha de ser necessàriament paritària. En aquest sentit, considerar la responsabilitat parental compartida merament com una distribució equitativa del temps, seguint un principi purament matemàtic, esdevé un plantejament força reduccionista.

**SISTEMA DE RELACIONS o CONTACTES:** distribució del temps i forma en què cada progenitor roman i es comunica amb l'infant o adolescent.

**SOMRIURE SOCIAL:** el primer organitzador psíquic que apareix en el nadó és el somriure social (segons el psiquiatre R. Spitz). El somriure és el primer reconeixement social que el nadó fa al seu cuidador principal, i apareix cap als 3 mesos. A partir d'aquest moment, el món queda dividit en dos: dins i fora. Això, doncs, suposa l'aparició de l'alteritat (l'altre) i una versió encara primitiva del camp social.